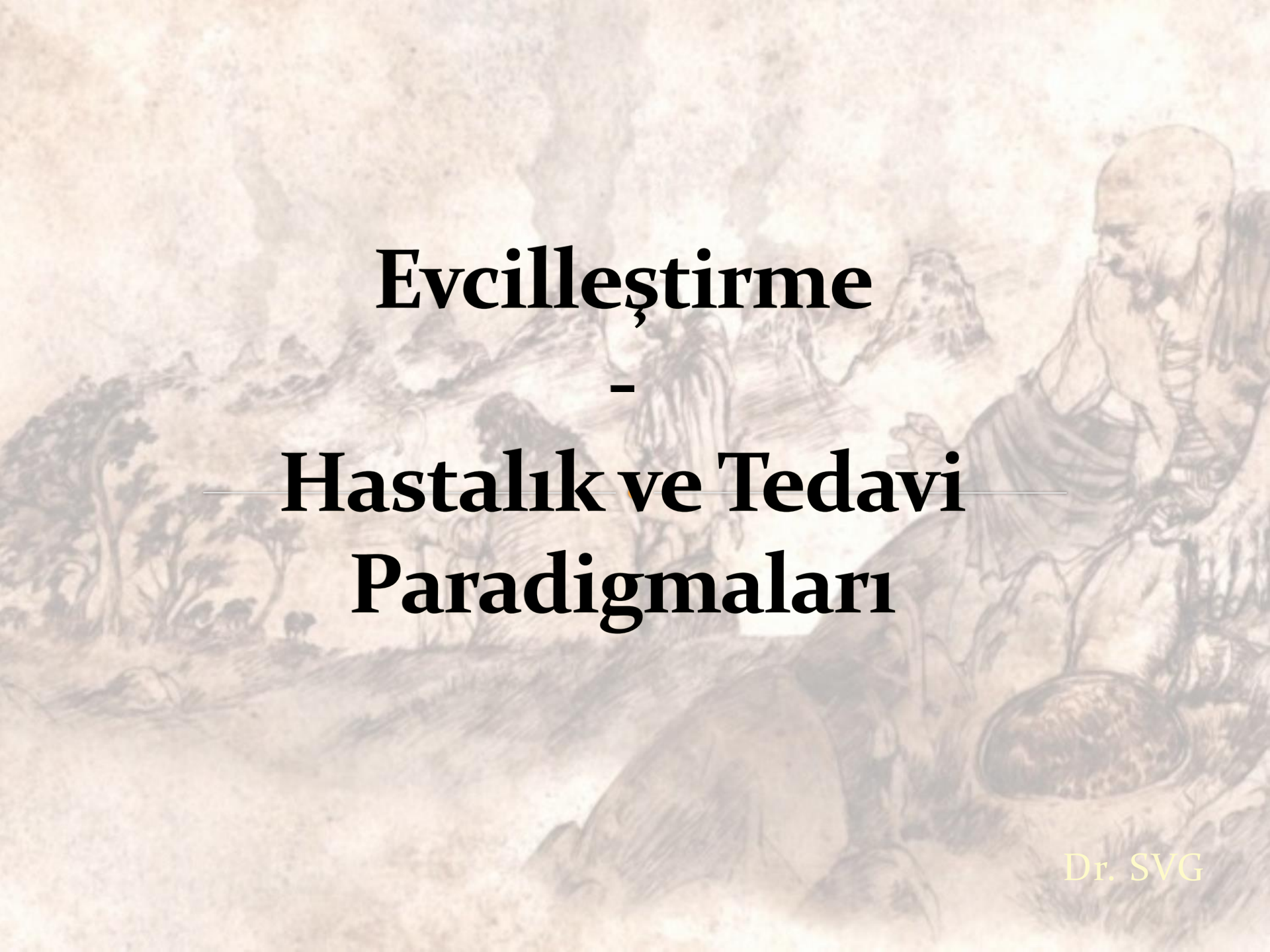

The background is a traditional Chinese ink wash painting. It depicts a scholar with a long beard, wearing a dark robe, sitting on a rock and looking thoughtfully at a bowl of food. The scene is set in a misty, mountainous landscape with trees and a small building in the distance.

Evcilleştirme - Hastalık ve Tedavi Paradigmaları

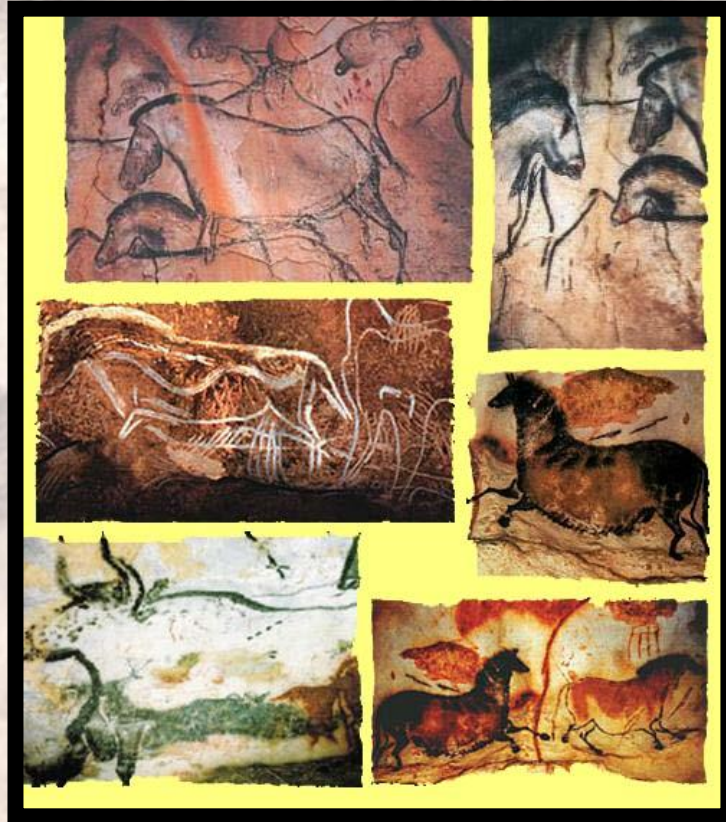
Dr. SVG

İNSAN – HAYVAN BİRLİKTELİĞİ ve EVCİLLEŞTİRME

İnsanın yaşadığı mağaraların duvarlarına, barınaklarının yakınlarındaki kayaların üzerine çizdiği hayvan ve hayvanlarla ilgili figürler birlikteliğın ilk örnekleridir.

Mağaradan eve geçen süreçte, insanoğlu 12 bin yıldır hayvan dostlarıyla birlikte yaşıyor.

İnsanoğlu bu uzun süreçte, hayvanların büyük çoğunluğunu gereksinimlerine uygun olarak dönüştürdü.

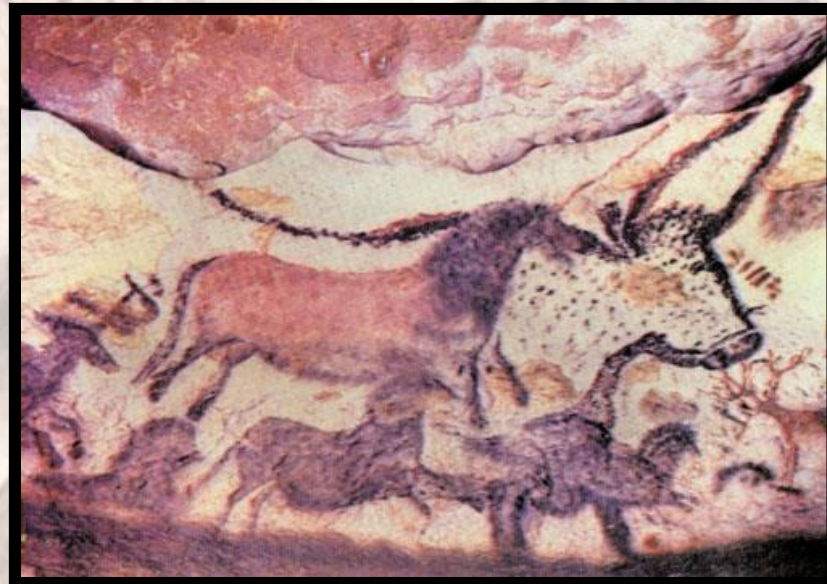
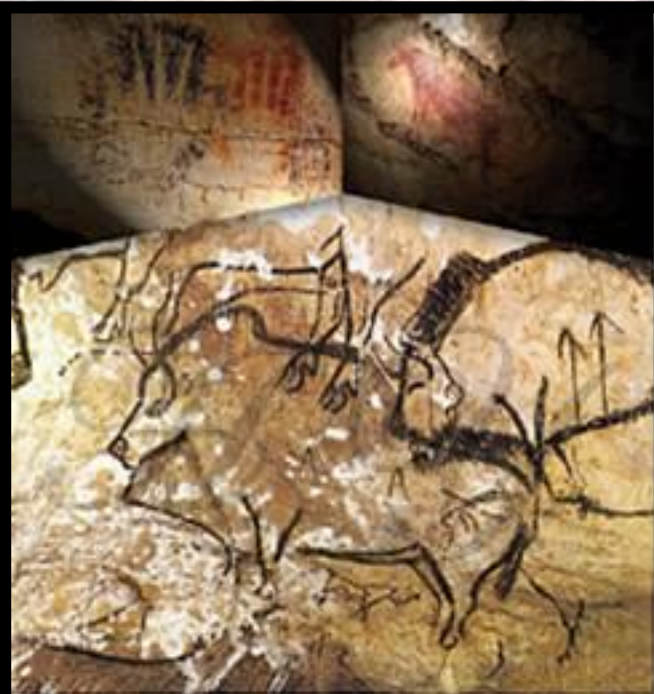
Evcilleştirmenin ilk adımları, günümüzden yaklaşık 12 bin yıl önce, Neolitik Çağ'da başlamıştır.

İlk evcilleştirilmiş hayvanlara Ortadoğu'da, özellikle Suriye ve Filistin'de rastlanmıştır.

Göçlerle birlikte Avrupa ve Asya'ya yayılmıştır.

Evcilleştirme teorileri:

1-Tarımsal faaliyetler.

Tarımsal etkinliklerde kullanılmak üzere yapılan evcilleştirmedir.

2-Batıl inançlar.

Batıl inançlar gereği yapılan evcilleştirmeler.

3-Sosyal statü

Sosyal statüyü yükseltmek için yapılan evcilleştirmeler.

Etnologlara göre evcilleştirme sırası:

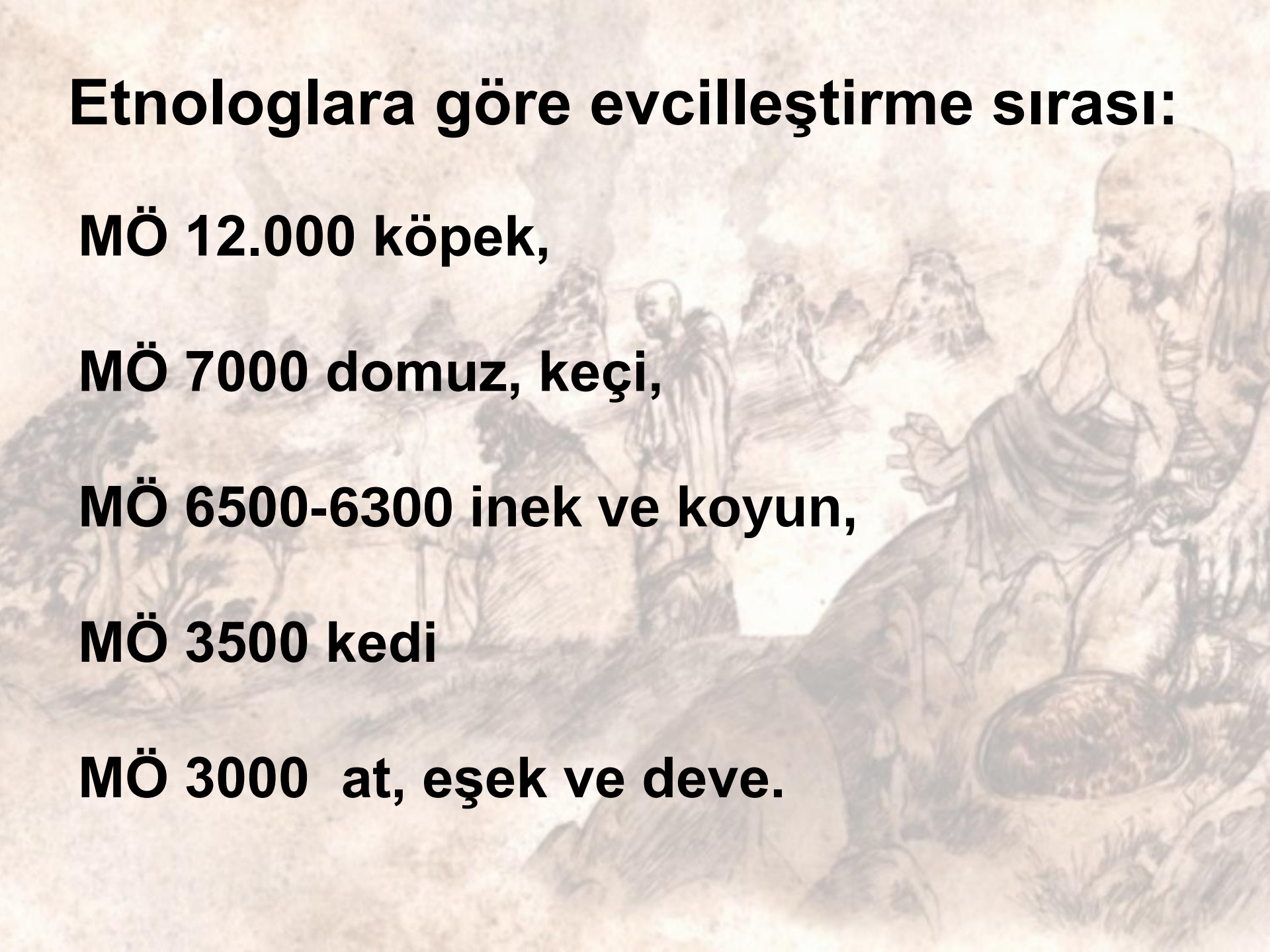
MÖ 12.000 köpek,

MÖ 7000 domuz, keçi,

MÖ 6500-6300 inek ve koyun,

MÖ 3500 kedi

MÖ 3000 at, eşek ve deve.

VahŖi kurtlar avcı gruplarını izlemiŖ ve onların geride bıraktıkları artıklarla beslenmiŖlerdir. Avcılar buldukları terkedilmiŖ kurt yavrularını oturdukları mağaralara taŖımiŖ, anneler bu yavruları *emzirerek* evcilleŖtirme ve köpeğe d n Ŗt rme yolunda ilk adımı atmıŖlardır.

Domuzların ataları olan yaban domuzlarının da emzirme yoluyla evcilleŖtirildikleri tahmin ediliyor.

Ancak emzirme, evcilleŖtirmenin ilk aŖamasıdır. Tamamı değildir.

Sürü kavramının ise vahşi hayvanların davranış biçimlerinin gözlenmesinden doğduğu tahmin ediliyor.

Onların toplu halde hareket ettiklerini ve bir lideri izlediklerini gören insanlar, evcilleştirdikleri hayvanları sürü haline dönüştürmeyi düşünmüştür.

Her hayvan için özel bir evcilleştirme programı uygulanmıştır.

Eskimolar, Ren geyiğini evcilleştirmek için üstüne işlemiştir. Mineral tuzlar açısından çok zengin olan insan idrarını seven Ren geyiği, bir süre sonra insanların yanından ayrılmaz olmuştur.

“Evcilleştirilecek ideal hayvan portresi”

- Genel olarak meraklı, canlılardan korkmayan, doğal konumundayken de grup halinde yaşamayı tercih eden ve mümkün olduğunca az hareketli hayvanlar evcilleştirmek için idealdir.

Birlikte Yaşamamanın Aşamaları

- 1. Hayvan Yetiştiriciliği Aşaması: Bu süreç, insan ile hayvan arasında birebir ilişkiyi gerektirmez.**
- 2. Eğitim ve Terbiye Aşaması: Burada insan tek tek bir hayvanla ilgilenir.**
- 3. Evcilleştirme Aşaması: Bu aşamada artık bir tek hayvan değil, bir hayvan türü söz konusudur.**

Evcilleştirirken dnştrdklerimiz...

Hayvanlar evcilleştirilirken, insan doğal ayıklanma sürecine müdahale ediyor.

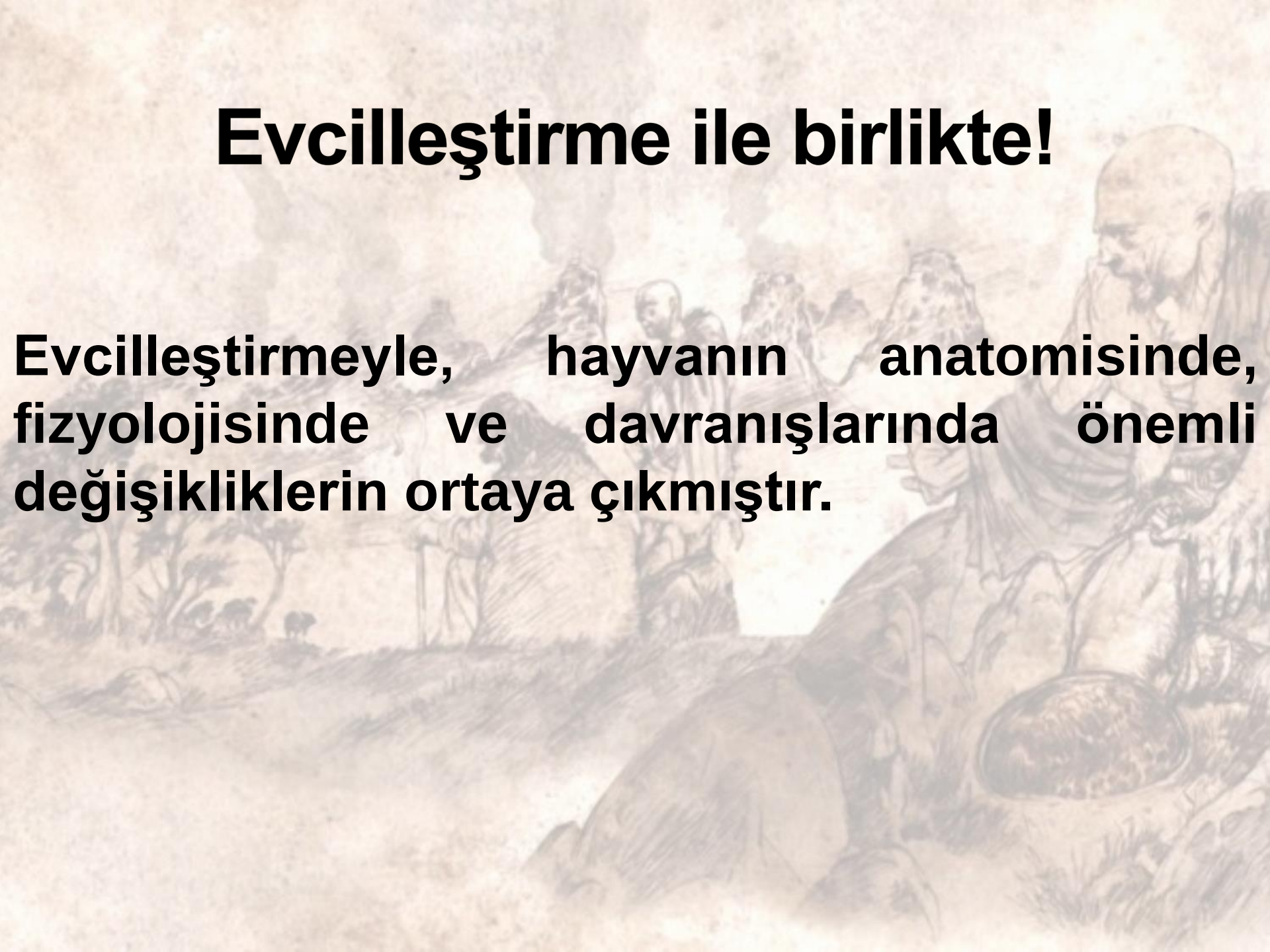
Bu müdahale ile, bir anlamda hayvan ile dış dünya arasında filtre görevi görüyor.

Hayvanı bir yuvaya yerleştirerek, o türü iklimin ve diğer yırtıcı hayvanların kötülüklerinden korur. Evcilleştirdiği hayvanın sağlığıyla yakından ilgilenir, onu besler. Bu arada üretimini de kontrol altına alır.

Ancak bütün bu müdahaleler, hayvanın genlerinin doğal gelişimini sınırlandırır.

Evcilleştirme ile birlikte!

Evcilleştirmeyle, hayvanın anatomisinde, fizyolojisinde ve davranışlarında önemli değişikliklerin ortaya çıkmıştır.

Tüyler normal yapısını yitirmiştir.

Çeneler daralmıştır.

Bacaklar kısalmıştır.

Evcilleştirme hayvanların beynini de etkilemiştir.

Normalden fazla uysal ve hareketsiz yaratıklara dönüşmüşlerdir.

Saldırganlıklarını yitirmiştir, kulak ve kuyruklarını istedikleri gibi kullanma yeteneği körelmiştir.

Hayvanlar evcilleştirilirken, doğal evrimleri de yönlendirilmiştir.

**Daha doğmadan milyonlarca hayvan
"BÜYÜK BİRADER"
insanın
kontrolüne giriyor.**

Kontrol, uygarlığın merkezi bir bileşenidir.

***Her ne kadar kontrol üzerine bir yaşam sürdürülüyor
olunsa da zaman zaman DOĞA insanoğluna bunun
asla böyle olmadığını anımsatıyor!***

Depremeler,

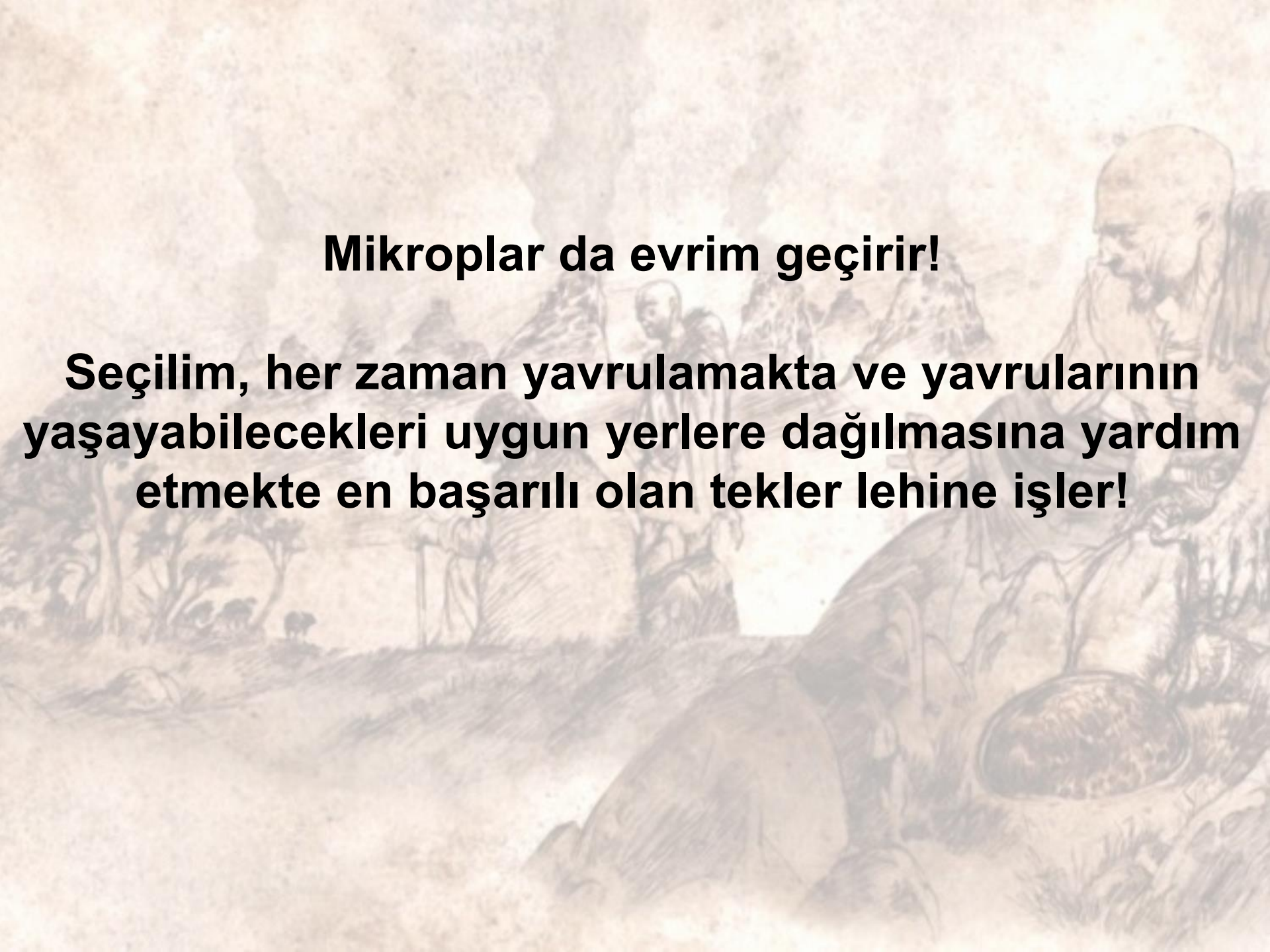
Kasırgalar,

Salgın Hastalıklar...

Yaşam son derece karmaşık bir ağıdır ve tüm canlılar bu ağ içerisinde birbirleri ile etkileşim halindedir.

İnsanlar da mikroorganizmalar da sürekli olarak birbirleriyle etkileşim içerisinde.

Bu mikroorganizmalar ile insanların etkileşimleri özellikle tarım toplumuna geçiş ve evcilleştirmeye birlikte çok daha vahim sonuçları doğuracak şekilde gelişmeye devam etmektedir

Mikroplar da evrim geçirir!

**Seçilim, her zaman yavrulamakta ve yavrularının
yaşayabilecekleri uygun yerlere dağılmasına yardım
etmekte en başarılı olan tekler lehine işler!**

Mikrop için dağılma kişiden kişiye bulaşmadır. Ne kadar iyi yayılırsa o kadar çok őrer, doğal seçilim onun lehine işler.

Yaralar, hapşırık, őkőrők, ishal aslında bu değişimlerdir. Mikrop yayılmak için bu yolları seğer.

İnsan için “*hastalık belirtisi*“ olan bedensel değişimler, aslında mikrop için yayılmayı sağlayan evrimsel stratejilerdir.

Bu tarz stratejiler yalnızca mikroplara has değildir. Örneğin ateşimizin yükselmesi hastalık yapıcı mikroorganizmalarla olan milyonlarca yıllık birliktelikte gelişmiş bir tepkidir.

Diğer bir tepki de bağışıklık sisteminin harekete geçmesidir.

Kandaki akyuvarlarla öteki hücreler yabancı mikropları arar, bulur ve öldürürler.

Ancak bazı mikroplar ise antikorların tanıdığı, antijen denen bazı moleküler parçalarını değiştirme hilesini öğrenirler.

Tarım, insanın evrimleştii yaşam tarzı olan göçebe avcı – toplayıcılığa göre nüfus yoğunluğu çok daha fazla toplulukları besleyebilir.

Yerleşik insanların çevreleri kendi pislikleri, yiyecek depolarına dadanmış hastalık yayan kemirgenlerle sarılıdır.

Besin üretimi için kullanılan araziler hastalık yayıcı canlıların mükemmel üreme alanlarıdır. Hastalıkların yayılımı için uygun koşullar tarımın yaşam tarzıyla yaratılmıştır.

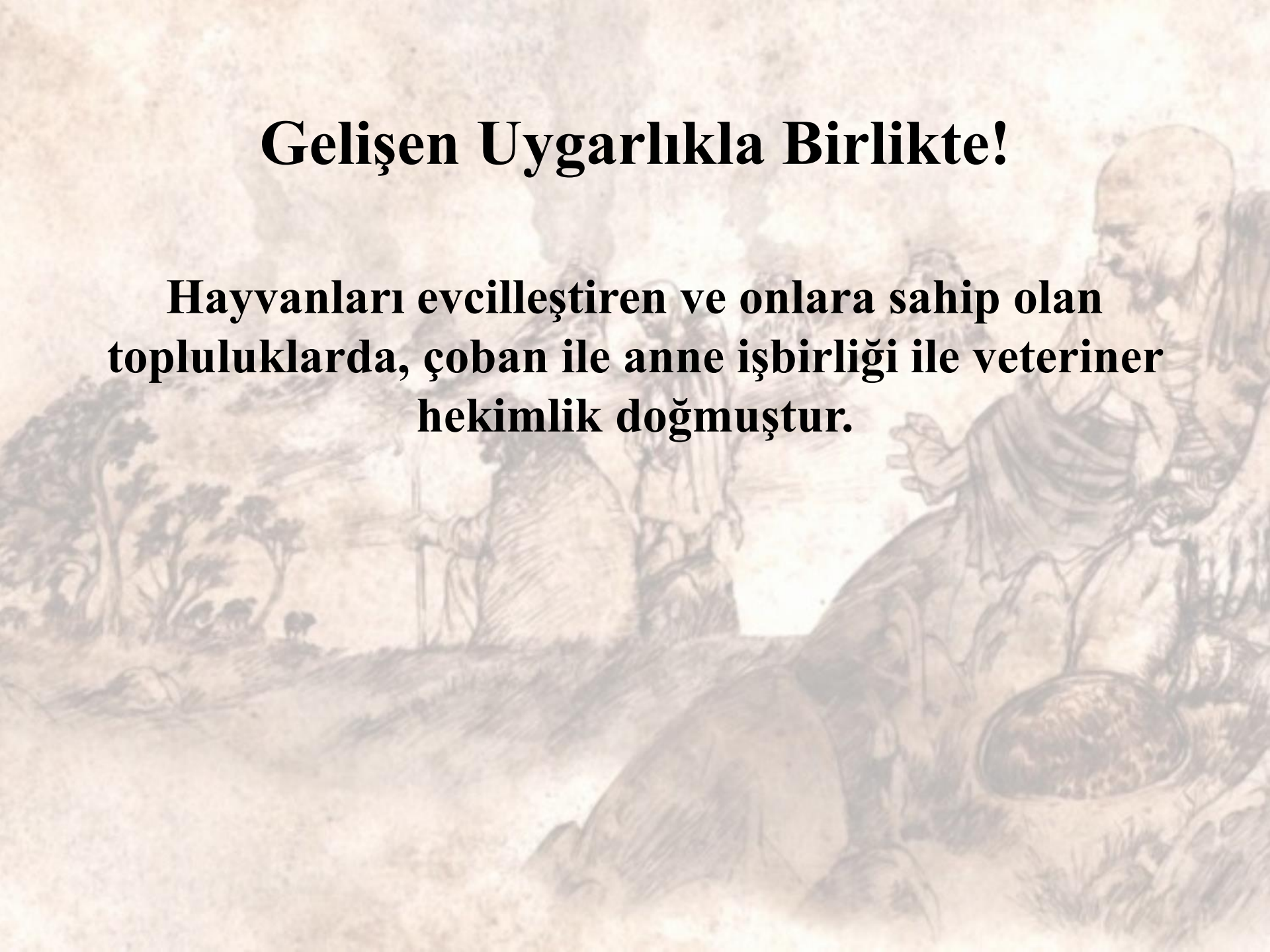
Hayvanların, insanın kullanımı için, yapay insan çevrelerinde yaşamaya adapte edilmesi ve yetiştirilmesi sonucu pek çok mikrop; insana bulaşp, insanlarda hastalık yapabilecek ve bulaşıcı mikrobun evrimleşmesiyle pek çok hastalık bir şekilde insan hastalığına dönüşmüştür.

Yaşam evrimle gelişir ve ilerler!

Gelişen Uygarlıkla Birlikte!

Hayvanları evcilleştiren ve onlara sahip olan topluluklarda, çoban ile anne işbirliği ile veteriner hekimlik doğmuştur.

HASTALIK KAVRAMI ve HASTALIK PARADİGMALARI

HASTALIK, canlı beden veya zihinde meydana gelen, rahatsızlık, dert ve görev bozukluğuna yol açan, anormal bir duruma verilen isimdir.

Arkeoloji bilimi hastalık etkenlerinin insan varlığından önce de bulunduğunu göstermektedir.

Paraziter hayatın başlangıcı yaklaşık olarak 100 milyon yıl öncesine giden paleozoic zaman, Mesozoic zamana ait dinozor ve mağara ayısı fosillerinde kemik iltihapları ve arthritislere, Eosen devrinin üç tırnaklı atlarında diş çürüklerine rastlanmıştır.

Politeistik (Çoktanrılı) Dönem Hastalık Paradigmaları

Mezopotamya

“Demons Teorisi”

Hastalık nedenleri vücuda giren “şeytan” ve “kötü ruhlar”dır.

Adı geçen şeytan ve ruhların hepsi aynı hastalığı yapmaz.
Bir kısmı belirli hastalıkları oluşturmakta uzmanlık kazanmıştır.
Bu inanış günümüzün “enfeksiyon” kavramının ilk kıvılcımı sayılır.

Eski Çin

Yang

(+)

Yin

(-)

Eski Yunan Uygarlığı

Apollon hastalık ve tedavi tanrısıdır. Centaurus Chiron, anne karnındayken Apollon'dan tedavi sanatını öğrenmiş ve bu bilgilerini Aesculapius aktarmıştır.

Monoteistik (Tektanrılı) Dönem Hastalık Paradigmaları

İbranilerde, Babil ve Asur'da görüldüğü gibi hastalıkların nedenleri teolojik inanışlar olmuştur.

“Tanrısal Gazap” Modelinde hastalık; Tanrının insanı veya insanın sahibi olduğu hayvanları cezalandırmasıdır.

Metafizik Dönem Hastalık Paradigmaları

Antik Mısır'da görülmüştür.

Üç Etiyolojik (Nedensel) Teori ortaya konmuştur.

- 1. Sihirsel Teori**
- 2. Gastroetiyojik (sindirimsel) Teori**
- 3. Meteorolojik Etkenler Teorisi**

Mevsimsel değişiklikler ve rüzgar önemli etkindir.

Denize yakın olan bölgelerde daha çok benimsenmiştir.

Laik – Rasyonel (Akılcı) Dönem

İnsan – Yaşam – Evren
İlk madde, ana madde

Milet’li Thales
Milet’li Anaximenes
Efes’li Herakleitos
Ören’li Xnephones

“su”,
“hava”
“ateş”
“toprak”

Anaxagoras
İlk kez çoklu açıklama ne
kadar çeşitlilik o kadar çok
sayıda “tohum”

Empedokles’ göre canlıda

Katı kısımlar topraktan, Sıvı kısımlar sudan oluşur. Solunumu gerçekleştiren kısım havadır ve Ruh ateş oluşturur.

Laik – Rasyonel (Akılcı) Dönem

Hipokratik Teori

Vücutta dört sıvı vardır.

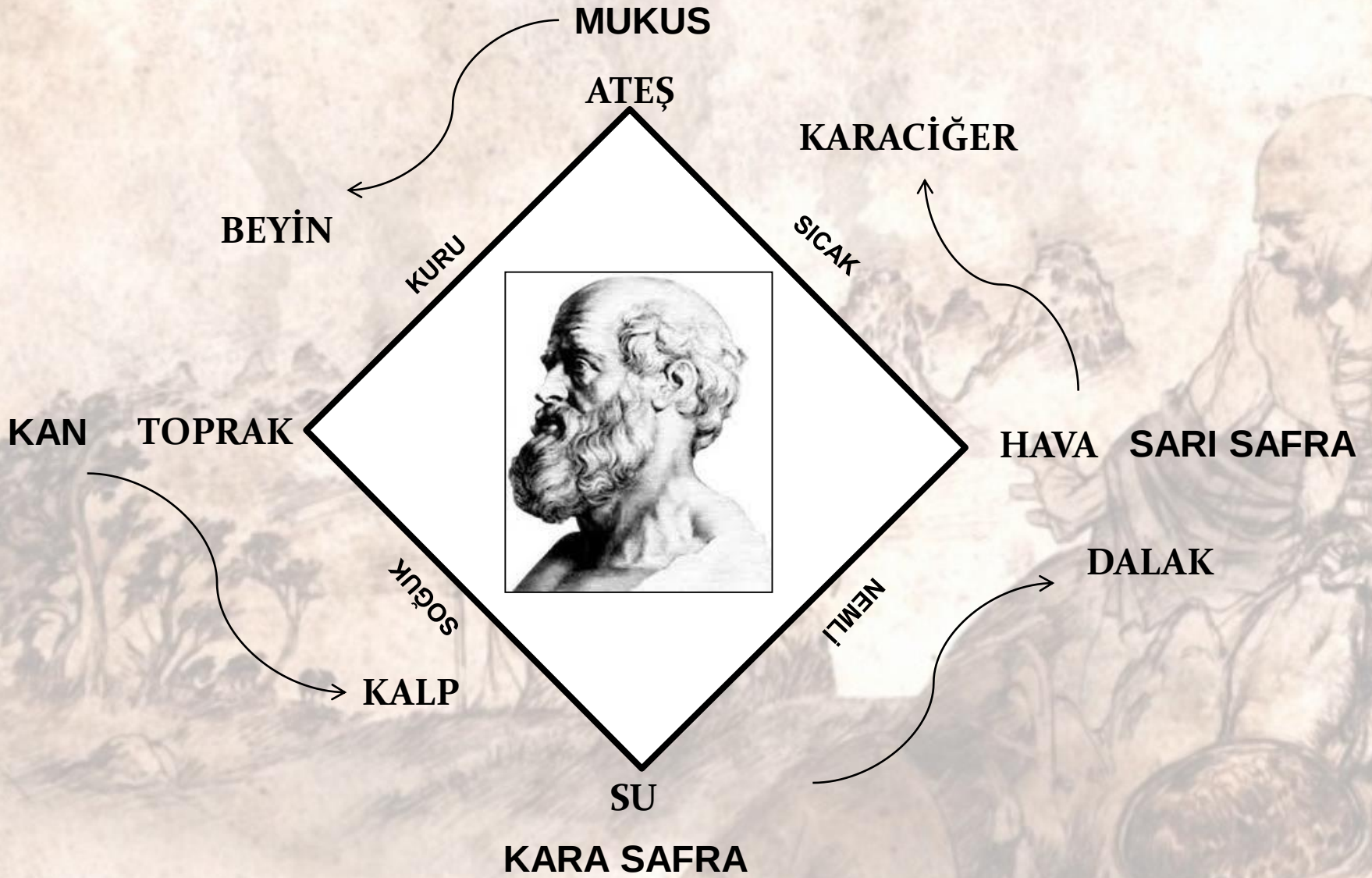
**Mukus (sümüksü madde),
Kan,
Safr
Kara Safr**

Bunların denge haline "crasia" denir.

Denge bozukluğuna "discrasia« denir bu hastalıktır.

Bu paradigmada, vücuttaki dört ana sıvı, dört temel unsurla birlikte düşünülmüştür.

Hastalık bu dört sıvının dengesinin bozulması ile meydana gelir.

Hipokratik Teorinin Tıp Tarihindeki Önemi!

- Tıp tarihinde ilk defa hastalıkların nedeni akılcı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Açıklama doğru olmasa bile yöntem doğrudur. Hipokratik Teoride hastalık nedeni tanrılara, şeytanlara, peri masallarına dayandırılmadan çözümlenmek istenmiştir.

Demokritus

Hipokrat'ın çağdaşıdır.

"Solidar Patoloji" teorisini ortaya atmıştır

Var olan her şey atomlardan oluşur ve hastalıklar organizmayı oluşturan atomların fiziksel düzeninin bozulması ile şekillenir.

**O dönemde Solidar Patoloji fazla taraftar bulamamıştır.
Bunun nedeni:**

- 1.Demokritus'un Atinalı çağdaşlarının, felsefeye doğa felsefesini dışlayan yeni bir bakış açısı kazandırmaları.**
- 2.Aristoteles'in atomcuların görüşlerini reddetmesi.**
- 3.Platon'un doğa yerine "idea"lar üzerine kurduğu varlık felsefesidir.**

Modern Çağ Hastalık Paradigmaları

Modern çağın başlangıcında, indirgeyici ve yarı bilimsel nitelikli hastalık teorileri ortaya atılmıştır.

- 1. İatrofizik Teori: Descartes ve Borelli ileri sürmüştür.**
- 2. Latrokemi Teori: Razi ve Paracelcius ileri sürmüştür.**
- 3. Vitalizm Teori: Ernest Stahl ileri sürmüştür.**

Modern çağın ikinci yarısında bilimsel etkinliklerde izlenen gelişmeler; modern hastalık kavramının oluşmasını sağlamıştır.

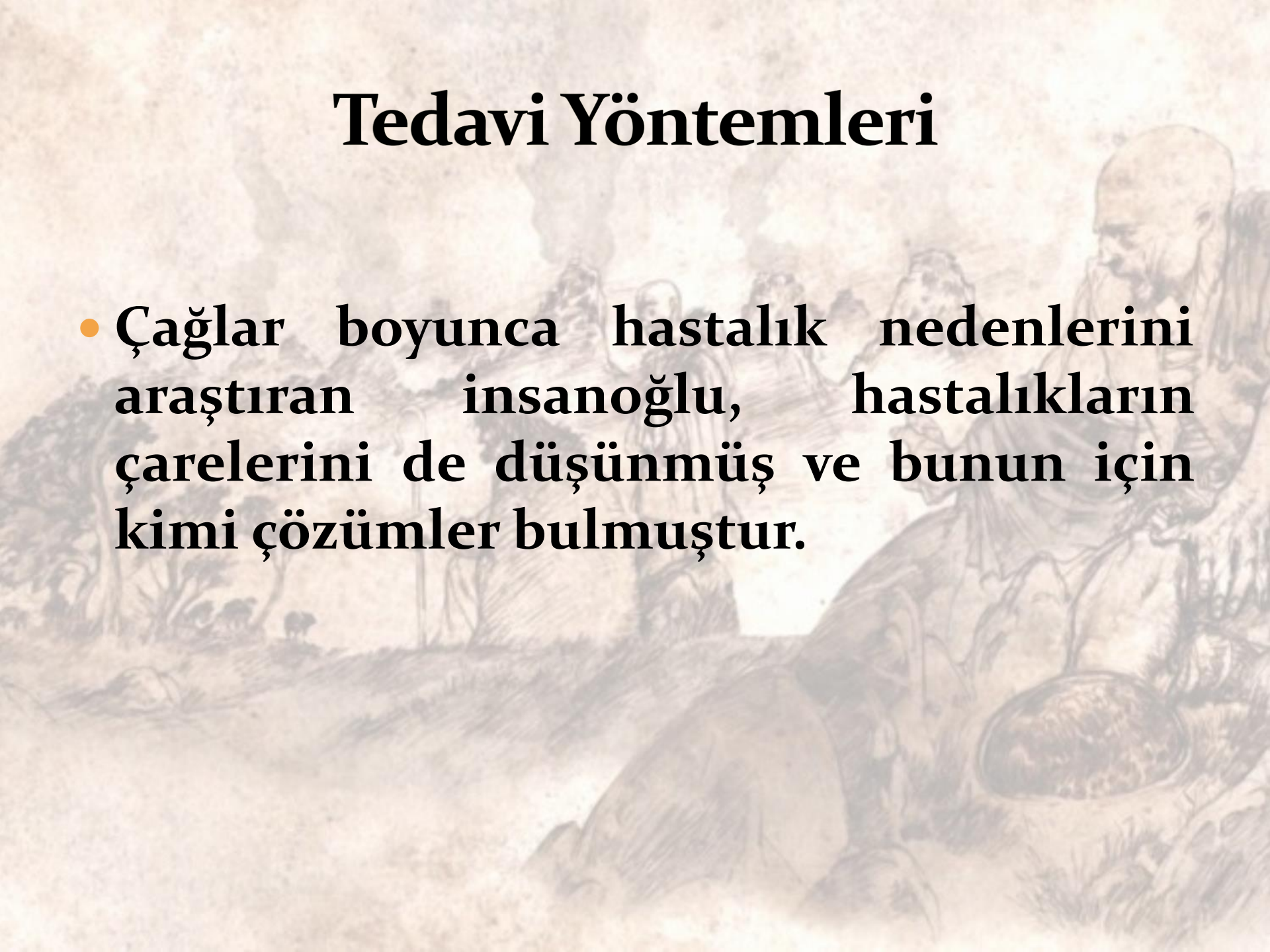
Organlar Patolojisi: Morgagni

Dokular Patolojisi: Bichat

Hücreler Patolojisi (Selüler Patoloji): Virchow,

Tedavi Yöntemleri

- Çağlar boyunca hastalık nedenlerini araştıran insanoğlu, hastalıkların çarelerini de düşünmüş ve bunun için kimi çözümler bulmuştur.

TEDAVİ YÖNTEMLERİ

A – İÇGÜDÜSEL YÖNTEM

Soğuk – sıcak uygulaması

Yaralı yerin yalanması

Ham incir yenmesi

Coca yaprakları

B- İMİTASYON (TAKLİT) YÖNTEMİ

Vücuda batmış bir yabancı madde ile irinin akıtılması.

Leyleklerin gagaları ile lavman yapmaları.

Hipopotamların ödem ve hematomu kuru sazlıklara sürtünerek kesip boşaltmaları.

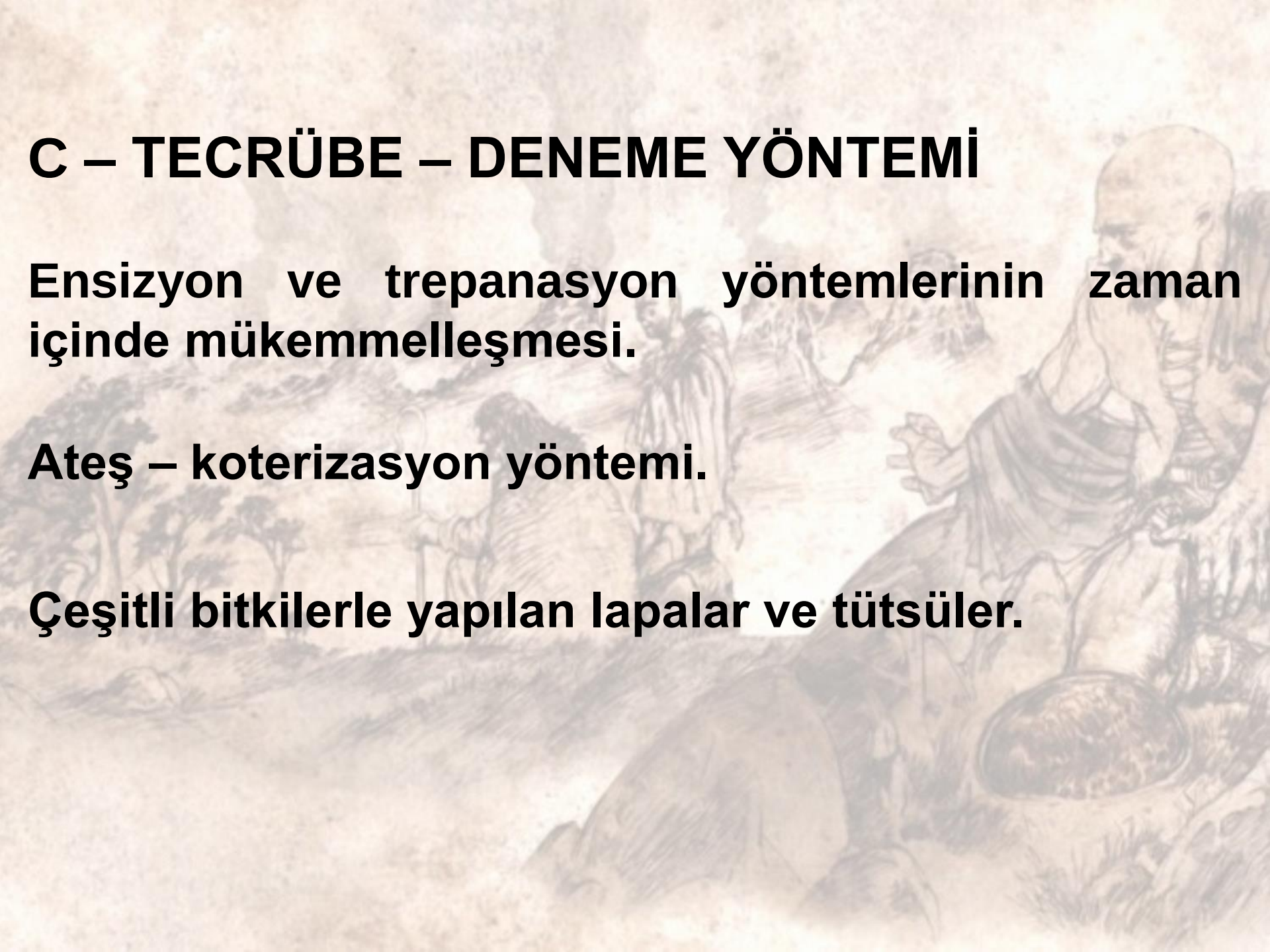
Kedilerin kırlangıç otu yiyerek kusmaları.

C – TECRÜBE – DENEME YÖNTEMİ

Ensizyon ve trepanasyon yöntemlerinin zaman içinde mükemmelleşmesi.

Ateş – koterizasyon yöntemi.

Çeşitli bitkilerle yapılan lapalar ve tütsüler.

D- DİNSEL – SİHİRSEL YÖNTEM

Kurban etme.

Adak adama.

Kutsal yerleri ziyaret etme.

Dua okuma.

E – RASYONEL YÖNTEM

Hastalık yapan etkeni ortadan kaldırma.